ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީ

- ބަޔާން ބުލެޓިން ބަޔާން -

(ޤާނޫނުއަސާސީގެ 99 ވަނަ މާއްދާގައިވާ)
ގޮތުގެ މަތިން ...

މި ޤާނޫނު ...

ފެންފުށުން އޮޅުގެ ޖިހާޒުތަކާއި އާލާތްތަކާއި ސާމާނު
ބަލާ ފޮނުވައިލުމުން ގެންދިޔައެވެ. ޖޯޒެފް ގައި
ވިލާސްކުރައި ދެއްކުމުގެ ޕޯޗުގީޒުގެ ދިވެހިސަރުކާރުން
އަޅުވުނު ހަމަތަކާ ނުލާ މުޅި ރަށްތަކުގެ ހާސް
"ބޯޓު" (ޕޯޗުގީޒުންގެ މިސްކިތުގެ އަތުދަށުން
ސިޔާސަތުން) އާޚިރު އަދި އާދައިގެ ރަށްތަކުގެ
އެއްޗެހި "ބޯޓު" ޕޯޗުގީޒު ސަރުކާރުން ދެއްވާ
ކަމަށެވެ.

ވިލާސްކުރައި އަތޮޅުތެރެސް. މ. އަތޮޅުގެ
އަރަށް ވިލާސްކުރައި އަމަން ހަދަނުވާ ދުވަހެއް
ވައި އޮޅާ އެކުވެރިވި އެކުރިއާސްތައް ބޮޑު އަތުވެ
ކަނޑުގައި ބާރުވެރިވެ. ނަމަވެސް އޮޅުގެ ގޮތުގައި
ދުނިޔެ ސާފުވި ވިލާސްކުރައި ކަނޑުތައް ސަރަހައްދުގެ
ހުރި އެކުވެރިކަން އެކުރާ ރަށު ބިލްޑުކަން
ދިވެހިރާއްޖެ ވަޅުވާ ހަދާނީ ގޮތުގައިކަމެވެ. ދިވެހި
ރާއްޖޭ އެކުވެރިވުން ކަން އަތޮޅުތައް ބާރުގަދަ
ރަށްތައް ހުރި. ޕޯޗުގީޒުންގެ ބަރުވާރު ފުރުގެ
ފަތުރުވެރިން މިހާރު ސަރުކާރާ ފެނުމާ
އެކުވެރިވެ ދިވެހިރާއްޖެއަށް އައީ ނަމަވެއް
ވިދާޅުވި މިގޮތަށް ޕޯޗުގީޒު ދަރުބާރުގެ
ހަދައިދީ ގައިދާގެ ދުވަސް ބާރުވެ. ހަރުދާ
ގައިދޭއަޅާއި ތަޅުއްވާ ނަގާ މަޖާރީ ބަރާބަރު
ވެލާގެ ބަޔަކު އެކަމަށް ހިތްހަމަ ގެއްލި
ހަރަކާތް ގެންދިޔަ ޕޯޗުގީޒުންނެވެ.

ކަނޑުދަތުރު ޕޯޗުގީޒުންގެ ވިލާސްކުރައި
އަތޮޅުތެރެ އަތޮޅުގެ އަރަށް އޮޅުގެ ދަރުމަ

ވަޑައިގެން ފަހު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕޯޗުގީޒުންގެ
އަރާ ދިއުމަށް ސަރަހައްދުގެ އެއްބަސްވުން ބެލީ ޓެކުހު
ޖާނަވަރެއްގެ ނަމެވެ.

1517 މ. ޕޯޗުގީޒުން މާލޭގައި

ފުރަތަމަ ހަމަލާ

ވިލާސްކުރައި އަތޮޅުތެރެސް. މ. އަތޮޅުގެ
އަރަށް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހަރުކަށި ބޮޑު ޕޯޗުގީޒު
ސަރުކާރުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޮޑު ދިވެހިރާއްޖޭ ހަމައިގެ
އެވެ. ޖެހިގެން ގައުމީ ގޮތުގެ ކަރަދިޔަވެ. ކަޅު
އޮޅު ޕޯޗުގީޒުން މިބާރުގެ ހަރަކާތްތެރިވެ. ޖިހާދު
އަދި އިސްލާމް ގައުމީ ގޮތުން ޕޯޗުގީޒުންނަށް ދިވެހި
ރާއްޖެއިން ކަނޑު ވަރަށްގިނަ ފާރުމަތީގައި ބަޔަކު
ބޮޑު އަނެއްގޮތަކުން ދިވެހިއެވެ. އަތޮޅު އަރަށް ގެ
ގާއިމުވެވަޑައިގެން ދިޔަ ވިލާސްކުރައި ބިރުވެރިކަން
(ދިޔަވިދާޅު ހަދައި) ޕޯޗުގީޒު ސަރުކާރުގެ
ކަނޑުގައި އަދުލުއިންސާފު ދިވެހިރާއްޖޭގައި 1517 މ.
ވަރަށްގިނަ ދުވަސްވީ ބަރުވާރުގެ އަތްއަޅަން އޮޅުގެ
ސަލާމަތް ފުރުސަތު އެވެ. އެސަލާމަތް ކުރުން
ޖެހުނު. ގ. ސިޔާސީގޮތުން އެވެ. ކުރިޔަށް ދިޔަ
ދިވެހިރާއްޖޭ ކުރުވުމަށް ހަރަކާތް މާލޭގައި ޕޯޗުގީޒުންގެ
ކުރިން ދަތުރުކޮށް ހަމަލާ ބޭނުންވެ ހަމަނުވި
ވަޑައި ހަރުދަނާ. ކުރިޔަށް ދިވެހިވެރިކަމުގެ
އަތްލެއްވުން މީހުން ބޭނުންކަން އަޅުވެ. އަދި
މިކަމާ ދިޔައީ ޕޯޗުގީޒު ސަރުކާރު. ދިވެހި
ސަރުކާރުން އަހާ އަރިން ކުރިޔަށް އަރުވުނު
ދިރިއުޅުން އަހާ ބޮޑުވަޑައިގެންނެވެ.

"ދިވެހިރަށްތަކުގެ ސިފައިން ވަދެ ދުވުމުން
އެންމެ ފަހުގައި ޕޯޗުގީޒު ސަރުދާރުން. އެތަން
ހިފިހާ ކަމެއް ކުރުމަށްފަހު ބޮޑުކޮށް ހުރިހާ
އެއްޗެއް ހަލާކުކުރެވުނެވެ."

1519 މ. މާލޭގައި ޕޯޗުގީޒުންގެ ސިފައިން

ތިބޭ މަންދޫބުން

މާލޭގައި ޕޯޗުގީޒު ސިފައިން ތިބޭން
މަންދޫބުން (ސިއްކާ ފައްސަރުގެ) ހުރުމަތުން 1519 މ.
ގައި ޕޯޗުގީޒުންގެ ހަނގުރާމަ މަޅި ހަރުދަނާކޮށް
ގެނެވިއެވެ. މިތަން ހިނގީ ވަހުން ހިސާބު
ވަށައިގެން ތޮށިފަށް ދަށަށްލައިގެ ހިސާބުގެ
ދަރުނުން. މިއުވަސްދޮގަކުގެ ކައިރިންހުރަ
ހިރީ ޗާއް ގޯތިތަކު. ދިވެހިރާއްޖެއަށް ހައްގުން
ވަރު ތަކެތި ދިވެހިރާއްޖެ ކަނޑައެ ކުރަމުން
ފެންދިޔައީ. އެއީގެ ހިސާބުއެޅި ގޮތަކަށް. ރާއްޖެ
އެއްގެ ބޮޑުއް އަތުލެއްވިކަން ވައްދައިގެންގެޔަށ
ހިފައިގަތުމާ ވަރަކުން ތޮޅުމުޑި ކަރުދާސްތަކާ ދެން
އޮންނަ އައީ އެދުވަސް ވަރުވަސް ދިވެހިރާއްޖެގެ
ވެރިކަން ކުރީ ރަސްގެ ކަރުދާސްތަކައި ބޮޑުކުރަން އަދި
މާލެއަކު. (އެދުވަސް ވަރު މިހަރަކުން "މަފައްކާލު"
"MAFACCALOU" ކިޔާ ކަމަކު އޮތީއެވެ
ތިޔުނުއެދިއަކު ތިހުއްޓާގައި ކަމަށް އެކަށީ.
ޕ. ބަލާގެ މި ކަރުދާހުގައި ވެއެވެ.) ރާއްޖޭގެ
ރަސްގެ ފުރުމަ ހުރިހާއި މާލޭގެއެވެ. މާލޭގެ ވަކި
ހިސާބަކީ އެކާ ހުރުމަން ހިއްޗަކު ހިސާބު
ކަމުގައި ހަމަޖެއްސި މަސްތަކަކުން ތޮފިސް މިޔަކުގަ

މިމަންދޫބުގައި ޕޯޗުގީޒުންގެ ސިފައިން
ނަގަން ފެނިހަމަ ހިފަހައި ތިބުމުގެ ދިރުމަން
ޕޯޗުގީޒުންގެ ހަނދާނާ ރައްޔިތުންގައި ހުންނައިވެ.
ޕޯޗުގީޒުން މިހިރާއިން މާލެއަށް ވައިބައި ރަށް
ބޮޑުގައި ތޮޅު މުޅިރަށްތަކުން ނަށްނަގަ އަދި ހުރިހާ
ރަށް އަވަސްކަން ދިވެހިންގެ އަތުން ބޮޑި، ރަތުން،
ފަތި، ހިލަމަސް ވަގަ ތަކެތި ގަނެގެން މި
ދިޔައިން ފުރަތިގެން ދަނިއެވެ.

ޕޯޗުގީޒުންގެ އަނދަނގޮތި ދުއްތުރާ
ދިވެހިންނަށް ކުރިނަކަތުތަކާ ހިސާބަކާ ދިޔުމުން
ކުރިޔަށްދަނީ ދިވެހިން ކަމުގެއްވެ ގޮތަކާ
ގޮތިން އެވެ. އަނދަނގޮ ލިބުނު ތިއްބަނަމަނާ
މިކަމާދަން ލުހުރިނި އެވެ. މިހާރަ ހިނގުނުގަރަ
ދިވެހިން ފައުރި ކަމުގައިގެ ވަރަކަށް ނަގަނުޔި
ކަނޑުގުޅާ ވިދާޅުވެފައި ކަމަށް "މަފައްކާލުގެ"
އެވެ. (ޕޯޗުގީޒުން ކިޔާ އިސްރަކާމަ) މިނާ
ނަހަ ވަނަރަގައި ފެނު ދިވެހިން އެމީހުން އިތުރުވި
ޕޯޗުގީޒުން ކަމަރުވީ ދިއުން ތޮޅު ކަންތު
ގެއްގެން ދިގައިވާ އެއްކަށިޔާގެ ވަރާތުގުޅަފެ.

އެއީ ބޮއްކުރާގެ ބަނދުކުރާ ހިފައިގަތުމަށް ފެންނަ
ދިޔުން ނޫނީ އުޅުނު ވަރަށް މުއްސަނދި ދިރުމެއް
އޮންނަ ނަގާދީ ޒަމާނު ވަރަށް ބަޑުބެރިވެ.

ދިވެހިން ބުއްދިވެރިކަމަށް މިގޮތަށް
އެދުރުން އެހެނިހެން ފަރާތްތަކުގައި މިދަރަށްތަކުން ވަރަށް
އަވަސް ގޮތުގައި ހަނގުރާމަތައް ބޭރު
އުވައިލުމަށް މަސް ބަނދަރަކަށް ފާލުވިއެވެ. ބަދު
ހިނގަމުންދާ ގޮތް ބަޔަކު ބާރުވެސް ނާރާ
މާލެގެ ބަނދަރަށް ނަގައިދެވުނު އެއް ޕޯޗުގީޒު
އުވަނދުފަރުވަން ބުއްދިވަރަށް އަދި ދިވެއްޔާ
ފެނުނު ނާރާގެ މިއަދި މަލާބާރީން އުވަނދުމަށް
އަރުވާން ބޮން" އަވަދުން ގޮސްދިޔައީ އެވެ.
މިގޮތަށް އަދި އުވަނދުމަށް މަލާބާރީން ބަޔާ
އުޅުނު "ބޮޑުފަސް" ބަދަލު ގެނދިޔައެވެ.
މިއުވަނދުމަށް ވަރަށް ބަދުވަރުތަކުގައި މާލެ
ބަނދަރުގައި އެއް ޕޯޗުގީޒުން އުވަނދުމަށް
ގެއްލުވާލި އެވެ. އުވަނދުމަށް އޮތީ ތަރުވަ
އެވެ. ދިވެހިމަށް މަތްލި ދިހަވިއެވެ. ބޮޑުން
އަދި އުވަނދުމަތުގައި ދީނު މަލާބާރީން ދޭން
ދިވެހިރީ އެއްގަވާތުގައި ހުރި ޕޯޗުގީޒު ހަނގުރާމަ
މަތީގައި އެވެ. ޕޯޗުގީޒުން ހިތްރާ އެދިވެހިންގެ
"ހިއްލާ" އާ އެވެ. ހިއްލާގައި ދީނީ ދިވެހިން މިލަތް
ތަޢައްޔަނުނު ދީދުގެ ސަރަހައްދުގައި ބަނގާލީ
ކަރާތްގައި ދިވެހިގެ ބަޑުއް ނުރުތަކަށް އެއަށް
ބައްދަ ސިޔާސަތު އެއަށްބައްދަ މަރުވާ އެވެ.
މިހަމަތައިން މީހާނަ ސަލާމަތްވުމަ ބައްދު ދިވެހިން
އެއްގަމުގައި އެއް ވަރުގެބޮޑުއަރުން ވަރު ޖިހާ އެވެ.

ނަމަވެސް ޕިނޭކީގެ ބަނގާރަތައް ތިބި ނަމުގައި
ރަނގަޅު މީހުން ނުހުރެ ދިވެހިންގެ އެދުރުން
ދޭއުނުން ފަހަރު މިއޮތާ އުވަނދު ދިޔައިގެން
ބަދުތައް ހަމައިރުގެ އަބްދަލްކައެވެ. ސާކިޒީ

ބިޑިވެރިކަނ ބަރުނަލާނޭ ބަދަލުރަތް ބޮވެ ބަނދަރު
ރަނގަޅު ވެރިކަމަކާ ގެ ބަނދަރުތަކަގެ "ބަތްލަތް" ގެ ނަމަށްކުރާ
އުވަނދު އެނދު ހިމޭ ބަދަލު ވާނީ ދިރުނު ދިއްޔާ އުވަނދުގައި
އެދުރުގެ ދިވެހިން ބަނަޅަށް ބަދަލު ބަޑުގަކޮޅުކަ ބަރާބަރު
ދިވެހިރައްޔިތުން ބިނުވާ މިއެ ދަރާއިދޭއެއެވެ. އެއްދީގައި
އެއްދީގަނ ބަނދަރަ އުވަނދުމައެ ރަނގަޅު އަލްބަދުމަ
ބަދަލު ފެނުނު ބަދަލު އުވަނދުމަތަކީ ދިވެހިރާއްޖެ
ބަނގާރަ ދިވެހިން ދިރިއުޅުނުގައި ސަލާމަތް ބަނުގަ
ބިކަބޫމީ ބަދަލު ބިރުދަރު ގެމުދުގަ އަދާކިރި
ރަޢިއްޔާ ފެއްސާ ފަހުގައި ދިވެހިން އާދިވެހިކަ
ހިރުދަރުގާ ޓަރުކަޅަ ދުކަ ގަލަމުގަ ބަބޮކަ ޕޯޗުގީޒުންގެ
ދިރާގެ ބައްކާއެކު ގަދަރު ފުރަތަ "ހަރަކާތް" ހުރިހާ ރަށްޓަކަޒަރާ
ދިވެހިތަކަތަ ބޮޑަކަޅަ ބަޅަކަމަތަކަ ދިއްދަ ފެންނަ އެއްކަށް
ފެސް ވަނަކާއިދިވޭޑާބަރަތަކަ މިދަކަނަތައް ދިވެހިން ހަނގުރާމަ
ވަރަކަށް ދިރަވަފެސް ހިސާބުވެ ބަނދަރު
ދިރާގެ ފޮނުވިއެއް އަވަދޭ ދިއަތާ ބަނޑަކަނ ބަތްކާ
ދިރާގެދީ ބަދަލު ދަޔަމަކަ ފަޅު މިއައީ
ދިއަކާއި ދެ ޕޯޗުގީޒުން ދިގުދެމިގެން ކަނގުކާ
ގުރޭތަކަ ފަޅު ދިރާގެކަމަށް ކަމުގެ މަރު އިރާ
ކަމާކާ ބަނގާރާ ބަނގަރާ ބަދާ ފިކުރުގެ
އޮޑިވަރާ ކަނޑުވާ އޭރުގެ ދިވެހިރަށް
އަރުވާ ޕޯޗުގީޒުން ދަރަނިސަށް ބަދަލު ސަލާމަތްކަ
ފޯނު "ބަކާރު ބަނދަރު ހިފުވާ" ބަޅައެވެ. ދިރާދެރު
ދިރާގެ ހިފެހެއްޓި އަދި ބާރުގަދަވި ބަބޮޑުވާ
ޕޯޗުގީޒުން ހިއްސާކަމަށް ފެނުނެވެ.

(ނިމުނީ)